

Asia: VN/506/2021

Hallituksen esitys laiksi energiaintensiivisten yritysten sähköistämistuesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Yleistä

WWF:n mielestä on ensiarvoisen tärkeää kehittää yhteiskunnan ilmastopolitiikkaa karsimalla ympäristölle haitallisia taloudellisia tukijärjestelmiä. Päästökaupan teollisuudelle aiheuttamien kustannusten kompensointi verovaroin on hyvin kyseenalaista, sillä se heikentää päästökaupan ohjausvaikutusta. Päästökaupan aiheuttamilta lisäkustannuksilta voi välttyä siirtymällä vähäpäästöisiin ja energiatehokkaisiin prosesseihin. Tämä vaatii Suomen teollisuudessa hyvin merkittäviä uusia investointeja, ja WWF pitääkin valtion tukea tähän tarkoitukseen hyvin perusteltuna.

Syksyllä 2020 julkaistujen lukuisten teollisuusalojen vähähiilisyystiekarttojen perustella fossiilisista polttoaineista voidaan luopua siirtymällä sähköisiin prosesseihin. Tämän strategian avulla voidaan vähentää kasviuonekaasupäästöjä edellyttäen, että sähkö tuotetaan päästöttömästi.

Uutta tukea perustellaan hiilivuotoriskin ehkäisemisellä. Se, että naapurimaa Ruotsissa ei ole katsottu tarpeelliseksi ottaa käyttöön vastaavanlaista tukea, viittaa siihen, että hiilivuotoriski ei Suomessakaan olisi merkittävä.

WWF:n mielestä viiden vuoden määräaikainen tuki kehittämistoimiin, joilla tavoitellaan päästövähennyksiä, energiatehokkuusparannuksia tai uusiutuvan energian osuuden lisäämistä energiankulutuksessa, on kannatettava. Vastaavia tukia sisältyy myös EU:n päästökauppadirektiivin kehittämis ehdotukseen.

Ehdotuksen mukaan tukea myönnettäisiin tarkasteluvuosien 2021–2025 perusteella. WWF pitää tällaista lähestymistapaa oikeana ja näkee, että kyseessä on nimenomaan väliaikainen ylimenokausi vanhasta päästökauppakompensaatiosta. Lähivuosina käyttöönotettava EU:n hiilitullijärjestelmä (CBAM) tulee omalta osaltaan poistamaan tähän sähköistämistuen tarpeen.

2 Yksityiskohtaiset kommentit

2.1 Tuettavat alat

WWF pitää hyvänä ehdotusta aloista, jolle sähköistämistuke voidaan myöntää.

2.2 Tuen edellytykset

Ehdotuksen mukaan tuen saajan tulee tehdä energiakatselmus sekä osoittaa, että vähintään 30 prosenttia sähkönkulutuksesta on peräisin hiilettömistä lähteistä. Velvoite katselmoinnin tekoon tulisi uutena vain muutamille pienille ja keskisuurille yrityksille.

Lakiehdotuksen perusteluissa viitataan AFRY:n selvitykseen, jonka mukaan 70 prosenttia Suomen sähkön tuotannosta on peräisin hiilettömistä lähteistä. Jos mukaan lasketaan biomassan poltolla tuotettava sähkö, jonka hiilidioksidipäästöt näkyvät maankäyttösektorin (LULUCF) taseissa, luku nousee 85 prosenttiin. Tuen piirissä olevat yritykset voivat hankkia sähköä Suomen ulkopuolelta.

WWF ehdottaa, että tuen edellytykseksi asetettaisiin 60 prosenttia (ehdotetun 30 prosentin sijaan). Tällä tavalla luodaan tukijärjestelmällä vahvempi kannustin siirtyä sähköntuotannossa hiilettömiin energialähteisiin.

2.3 Tuki-intensiteetti

Ehdotuksen mukaan tuki olisi 25 prosenttia päästöoikeuden hinnasta ja tukikelpoisesta sähkönkulutuksesta johdetusta laskennallisesta määrästä. Vuosittain toiminnanharjoittajille myönnettävä tuen kokonaismäärä ei saa kuitenkaan ylittää 150 miljoonaa euroa.

WWF pitää ehdotettua tuki-intensiteettitasoa sekä tukien kokonaismäärän rajaamista 150 miljoonaan euroon vuodessa sopivana, edellyttäen että ehdottamamme tuen ilmastohyötyä vahvistavat muutokset sisältyvät lakiin.

2.4 Sähkönkulutuksen vertailuarvot

Ehdotukseen on sisällytetty mekanismi, jonka tavoitteena on ehkäistä sähkön tehotonta käyttöä. Tähän käytettäisiin ensisijaisesti sähkönkulutuksen tehokkuuden vertailuarvoja (PRODCOM) ja toissijaisesti Pykälän 8 mukaista laskentaa.

WWF kannattaa ehdotusta.

2.5 Tuen käyttö

Ehdotuksen mukaan toiminnanharjoittajan tulisi kohdistaa tämän lain mukaisesti myönnetystä tuesta vähintään 50 prosenttia kehittämistoimiin, joilla se edistää kasvihuonekaasupäästöjen vähentymistä, energiankäytön tehostamista, lisää uusiutuvan energian kulutustaan tai sähköistää teollista toimintaansa.

Kyseessä on määräaikainen tuki, jonka tavoitteena on ehkäistä hiilivuotoa. Pitempiaikaisia vaikutuksia saataisiin edellyttämällä, että koko tukisumma ohjataan päästöjä vähentäviin investointeihin. WWF ehdottaa siksi, että 100 prosenttia tuesta pitäisi käyttää ehdotuksessa mainittuihin toimiin.

WWF toteaa lisäksi, että lainsäädäntöehdotukseen ei sisälly mekanismeja, jolla voitaisiin varmistaa, että myönnetty tuki on 100 prosenttia lisäistä. On siis mahdollista, että raporttiin sisällytetään investointeja, joita olisi tehty myös ilman tukea.

Ehdotuksen mukaan investoinnit voitaisiin tehdä viiveellä. WWF pitää ensiarvoisen tärkeänä, että investoinnit tehdään huolellisen suunnittelun ja harkinnan pohjalta. Arvioimme kuitenkin, että ilmastonäkökulma on jo niin vakiintunut suomalaisissa yrityksissä, että valmiita investointiehdotuksia on jo runsaasti. Tämän puolesta puhuu myös vuonna 2020 julkaistut sektorikohtaiset vähähiilisyystiekartat. Näin ollen WWF ehdottaa, että takaraja siirrettäisiin aikaisemmaksi, vuoden 2027 loppuun asti.

3 Yhteenveto

Lakiesitys on pääpiirteissään toteuttamiskelpoinen ja kannatettava. Arvioimme, että ehdottamamme muutokset voidaan tehdä lain normaalin jatkovalmistelun puitteissa. Laki olisi hyvä saada voimaan vuoden 2021 loppuun mennessä.

Nordman Bernt
WWF Suomi